

ОД СТРАТЕГИЈАТА ЗА ПРОШИРУВАЊЕ И ГЛАВНИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ 2014-2015:

Европската комисија (ЕК) воведува нов пристап заради подобрување на економското управување и конкурентноста во државите кои се во процесот на проширување на ЕУ. Новиот пристап предвидува дека до 31 јануари 2015 година, Македонија треба да поднесе Национална програма за економска реформа во која ќе треба да изготви среднорочна макроекономска и фискална рамка со посебен фокус на проценувањето на надворешната одржливост на државата и структурните пречки за развојот, како и конкретни реформи за поддршка на релевантните политики.

ОД ИЗВЕШТАЈОТ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА ЗА 2014 ГОДИНА ЗА ИСПОЛНУВАЊЕТО НА ЕКОНОМСКИТЕ КРИТЕРИУМИ:

ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА

1. Фискалната дисциплина и транспарентноста се влошија уште повеќе, влијаејќи врз порастот на капиталните трошења.
2. Економската политика и управувањето со јавните трошења остануваат да бидат водени од ад хок проблеми наспроти долгорочните потреби на економијата.
3. Состојбата со транспортот и енергетската инфраструктура го попречува економскиот развој во многу сектори.
4. Уделот на странски директни инвестиции во БДП останува релативно низок и само 40% од нив имаат форма на *greenfield*-инвестиции во 2013 година.

3. Таргетот на дефицитот на државниот буџет во 2013 година порасна од 3,6% на 3,9% од БДП поради значителното зголемување на плаќањата по основ на пензиите и доспеаните обврски кон фирмите, а пак реалниот дефицит го достигна нивото од 4,1% и со тоа го надмина дури и ревидираното ниво. Јавните трошења беа концентрирани главно во предизборниот период и до крајот на јули околу 85% од предвидениот буџетски дефицит беше веќе реализиран. Законот за финансиска дисциплина содржи бројни дерогирања и одложена примена за владините субјекти, со што се блокира неговата ефективност.
4. Долгот на централната влада беше 40,8% од БДП на крајот на јули 2014 година, пред издавањето на Еврообврзницата, споредено со нивото од 34,1% на крајот на 2012 година и 20,6% на крајот на 2008. Долгот акумулиран од јавните претпријатија и делот на владините обврски поради гаранциите за долговите на јавните претпријатија, кој е проценет на 8% од БДП, е сериозна грижа, бидејќи Владата претрпела голем дел од нејзиното прекумерното трошење на новото јавно претпријатие за изградба на патишта, што е надвор од државниот буџет. Па така, вкупниот јавен долг изнесува близу 50% од БДП и најверојатно ќе расте понатаму на краток и среден рок имајќи ги предвид сериозните финансиски потреби поврзани со планираните инвестициски проекти.
5. Континуируваниот пораст на сите нивоа на владиниот и јавниот долг ја зголемува загриженоста за неговата долгорочна одржливост. Владата треба да преземе чекори да ги стабилизира нивоата на долгот.
6. Капиталните трошења се релативно мал дел од вкупните трошоци и тие изнесуваа 12% од вкупните трошоци во 2013 и се подложни на нецелосна реализација.

3. Доспеаните обврски на Владата кон фирмите претставуваат закана за ликвидноста на бизнисите.

ПРАВЕН СИСТЕМ

1. Спроведувањето на договорите за работа на приватните компании е отежнато и се карактеризира со долги и скапи процедури, неефикасни процедури за лицензирање и често нерамномерна примена на правото.
2. Големината на сивата економија продолжува да ја загрозува конкуренцијата и развојот на приватниот сектор.

МАКРОЕКОНОМСКА СТАБИЛНОСТ

1. Невработеноста на младите е над 50% и четворица од 5 регистрирани невработени се невработени повеќе од една година. Иако целосна информација за вработувањата во јавниот сектор не беше доставена ниту пак јавно објавена, се проценува дека нивниот удел во вкупната вработеност изнесува 20%. Фискалната дисциплина и квалитетот на јавните трошења се влошија уште повеќе во 2013 и 2014. Владата беше принудена да направи ребаланс на буџетот поради притисокот што произлегуваше од намалените приходи и отплаќањето на доспеаните обврски кон приватните фирми во првата половина од годината.
2. Зголеменото владино позајмување во странство и потрагата по странски кредити за јавните претпријатија беа главните причини за постепено зголемување на бруто надворешниот долг. На крајот на првиот квартал од 2014 година, тој изнесуваше 66% од БДП и оттогаш постојано се зголемува, а пред сè како резултат на издавањето на владината Еврообврзница на износ од 500 милиони евра во јули. Странските инвестиции и владиното надворешно позајмување ќе треба да го понесат товарот и да бидат главни извори за финансирање на дефицитот на тековната сметка, кој пак веројатно на краток рок ќе се зголеми уште повеќе, ако се има предвид значајната потреба за увоз што произлегува од проектите за јавната инфраструктура и воспоставувањето нови странски ентитети.

ВЛЕЗ И ИЗЛЕЗ НА ПАЗАРОТ

1. Фирмите сè уште се соочуваат со тешкотии при обезбедувањето лиценци и дозволи, бидејќи едношалтерскиот систем се развива многу бавно и треба да се прошири и на бизнис-активностите кои не се состојат само од издавање дозволи за градба.
2. Во однос на слободните економски зони, домашните компании не уживаат еднакви услови со странските компании, особено во поглед на повластите.

ЧОВЕЧКИ И ФИЗИЧКИ КАПИТАЛ

1. Нивото на образование и обука на работната сила не соодветствува со потребите на економијата. Една четвртина од работниците со високо образование се невработени, бидејќи најголем дел од понудата на работни места во последните години беше во ниско продуктивните сектори. Мерките на Владата со кои се адресираат предизвиците на пазарот на трудот (субвенции за вработување и грантови за почеток на бизнис) не ги третираат структурните причини на невработеноста.

ДРЖАВНО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ КОНКУРЕНЦИЈАТА

1. Известувањето за државна помош е ограничено.
2. Постои широк асортиман инструменти преку кои Владата има зголемено влијание врз конкурентноста на економијата и различните сектори и компании, како што се: директни субвенции и даночни изземања, особено за странските инвеститори; директни инспекции во фирмите и казни; присилно репрограмирање на договорите за плаќање; јавни гаранции за заемите на претпријатијата во сопственост на државата; јавни инфраструктурни проекти и активни програми за пазарот на труд.